

Sparekataloger, effektiviseringskataloger

Kampen om råderummet

De kommunale/regionale budgetter
i andet kvartal

Webinar
12. april 2024

MEDsamarbejdet

MEDsamarbejdet

- Steen Clausen, DLF, SCLA@dlf.org
- Sannie Jørgensen, AC, sj@fysio.dk
- Per Brøgger Jensen, FOA, pbje@foa.dk
- Hans Jessen, SHK, hje@dsr.dk
- Sanne Kjærgaard Nikolajsen, FOA, skni@foa.dk
- Lars Kehlet Nørskov, OAO, lkn@oao.dk

kontakt@MEDsamarbejdet.dk

www.MEDsamarbejdet.dk

Dagens temaer

1. Kampen om råderummet?
2. Opsamling om årshjul og budgetproces
3. Det tekniske budget – også til drøftelse?
4. Regnskab 2023 og budgetopfølgning?
5. Temaer for Budget2025 – hvad taler de om?
6. Sparekatalog – igen, igen 😞

Første kvartals dagsorden:

- Hvad sker der i den kommunale/regionale budgetlægning i første kvartal?
- Læg en tidsplan for budgetdrøftelserne i MED
- Rette niveau og bagland
- Procedureretningslinjen
- Lønfremskrivning
- Brug af nøgletal

1. Beslutninger om økonomi handler om "råderummet"

Det handler om:

- **Indtægtsgrundlag** – og **balance** i budgettet
- **Udgiftsrammer** til servicedrift og anlæg
- **"Driftsresultat"** – hvad er tilbage når driften er betalt?
- **"Råderumskatalog"** – skaffe råderummet!

Hvor, hvornår og hvordan finder vi et råderum?

Hvad skal det bruges til? Hvem skal besluttet det?

(Råderum = ressourcer vi kan råde over = træffe beslutninger om)

Resultatoversigt Budget 2024-2027

I 1.000 kr. løbende priser
Drift og anlæg er i 2024 - priser 2024

A. Skattefinansieret område

Indtægter (1)

Kommunal indkomstskat	-1.846.975
Selskabsskat m.v.	-46.744
Grundskyld	-135.767
Anden skat pålignet visse indkomster	-8.581
Tilskud og udligning	-784.113
Indtægter i alt	-2.822.179

Efterregulering af kommunal medfinansiering	2.602
Nettoændring indtægtsside	

Indtægter i alt -2.819.577

Driftsudgifter ekskl forsyningsområdet (2)

Nettodriftsudgifter	
Nettodriftsudgifter inden for servicerammen	1.928.816
Nettodriftsudgifter uden for servicerammen	776.996
Besparelse til udmøntning ved B2025-2028	
Nettodriftsudgifter i alt	2.705.812

Pris- og lønstigning i overslagsår (kun på drift)	
Renter og kursregulering	7.099

Nettodriftsudgifter i alt 2.712.911

Resultat af ordinær drift -106.666

Anlægsudgifter (3)

Nettoanlægsudgifter	
Anlægsudgifter ¹ total	81.451
Anlægsindtægter	-3.410
Anlæg netto i alt	78.041

Resultat af skattefinansieret område (1+2+3) -28.625

Løbende priser

2024-priser

Løbende priser

2024-priser

Et eksempel:

Hvem skaffer råderummet til hospitalerne?

”Vi kan igen i år fremlægge et budgetforslag, som ikke indeholder regionale krav om besparelser på hospitalerne.

Med økonomiaftalen ...er der dog tale om en stram økonomisk ramme, **som efterlader en stor og vanskelig prioriteringsopgave på hospitalerne for at få budgettet i balance.**”

Kommune om B2025:

”Udvalg skal dertil selv finde kompenserende besparelser for egne ”udfordringer”

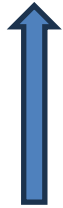
20. august 2017 kl. 22.00

Kampen om råderummet

Et råderum på 33,5 mia. kr. frem mod 2025. Så mange penge kan politikerne i princippet råde over til nye tiltag. Men skal pengene bruges på skattelettelser, Forsvaret, lavere bilafgifter eller velfærd? Kampen om råderummets mange milliarder er skudt i gang.

Regionsbudgettet sikrer m.a.o. **ikke** sammenhæng mellem ressourcer og opgaver?

Generelle ønsker og/eller spareplaner

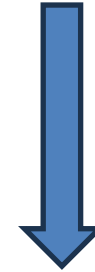
Hospitalernes ønsker og spareplaner

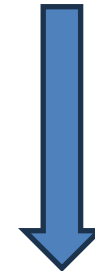
Afdelingens egen "tilpasning" og ønsker?

Regionsbudget?

Hospitalsbudget?

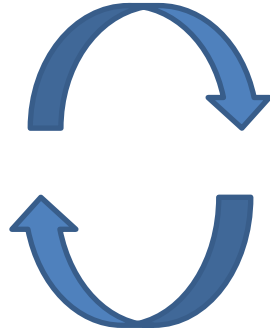

Afdelingsbudget?

2. Budget-årshjul og -proces

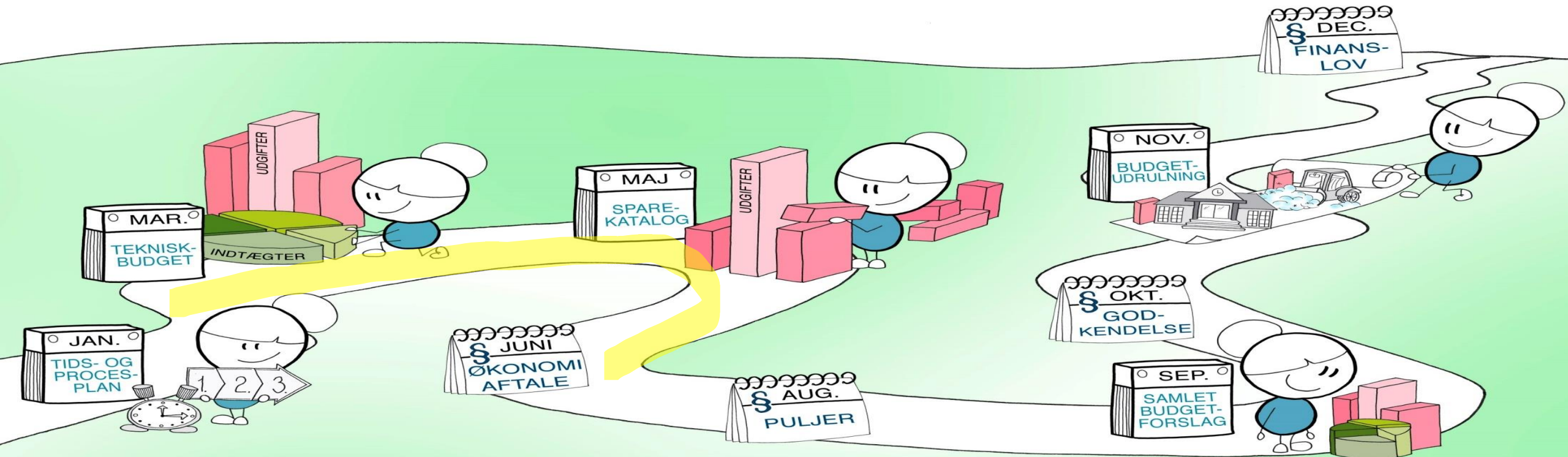
Der kører 3 "budgethjul" samtidig det meste af året:

1. Regnskab – afslutning og afrapportering
2. Budgetopfølgning, aktuelle år – udrulning og opfølgning
3. Budget for kommende år – forberedelse og afklaring

Vejen mod 2025-budgettet

BUDGETPROCESSEN

Hvad sker der i andet kvartal (april-juni)?

- Udgangspunktet for Budget2025 (balance og råderum drøftes)
- Budgetopfølgning for 2024 (Status samt udrulning af ændringer)
- Analyser og temaer drøftes (første byrådsseminar, temadrøftelser)
- Spareforslag formuleres og (måske) prioriteres (Forvaltning og politikere)
- KL-topmøde, DRe-Topmøde og Økonomiaftaler

3. Det tekniske budget – også til drøftelse?

- Udgangspunkt i overslagsår 1
- Plus ÆNDRINGER i udgiftsbehov, nye opgaver og P/L-stigning
- Plus ÆNDRINGER i indtægterne (forventede)
- Årets ”udfordring” beregnes (forskul mellem forventede indtægter og forventede udgifter, ofte set flere år frem).
- Årets sparemål indregnes (mål for ”råderumskataloget”)

MED:

1) Er indtægterne for pessimistiske/optimistiske – hvorfor ikke?

2) Forudsætning om udgifterne – realistiske, bedste bud eller politisk?

(se mere nedenfor)

Det tekniske budget: Pris- og lønregulering?

- Langt de fleste kommuner regner som udgangspunkt med KLs pris- og lønregulering – og indregner nyeste.
- Nogle kommuner trække et sparemål (rammebesparelse) fra – politisk besluttet.
- Få – om nogen? – skævdeler efter faktiske løn- og personale.

Skævdeling har større betydning end længe i forhold til OK24 incl. tre-parts-lønløft!

MED:

Er eventuel skævdeling drøftet forud for beslutning?

Hvad er konsekvenserne hvis der ikke skævdeles – skal der ske reduktioner?

Det tekniske budget: Demografi?

Demografiregulering i kommunerne kommer i 98 udgaver!

Demografi er også en udfordring i regionerne!

MED om demografi:

- 1. Ligger pengene centralt (under ØU), opskrives fagudvalgenes rammer med det forventede udgiftspres, eller kommer pengene "automatisk" helt ud til områderne?*
- 2. Hvilke områder regulerer man: Hjemmepleje, hjemmesygepleje, rehabilitering, plejehjem? Hvad med social?*
- 3. Hvordan regulerer man hvert enkelte område: Aldersgrupper, udgiftsdele, sund aldring?*
- 4. Forholder man sig politisk til demografireguleringen? Hvornår?*

4. Regnskab 2023 og budgetopfølgning

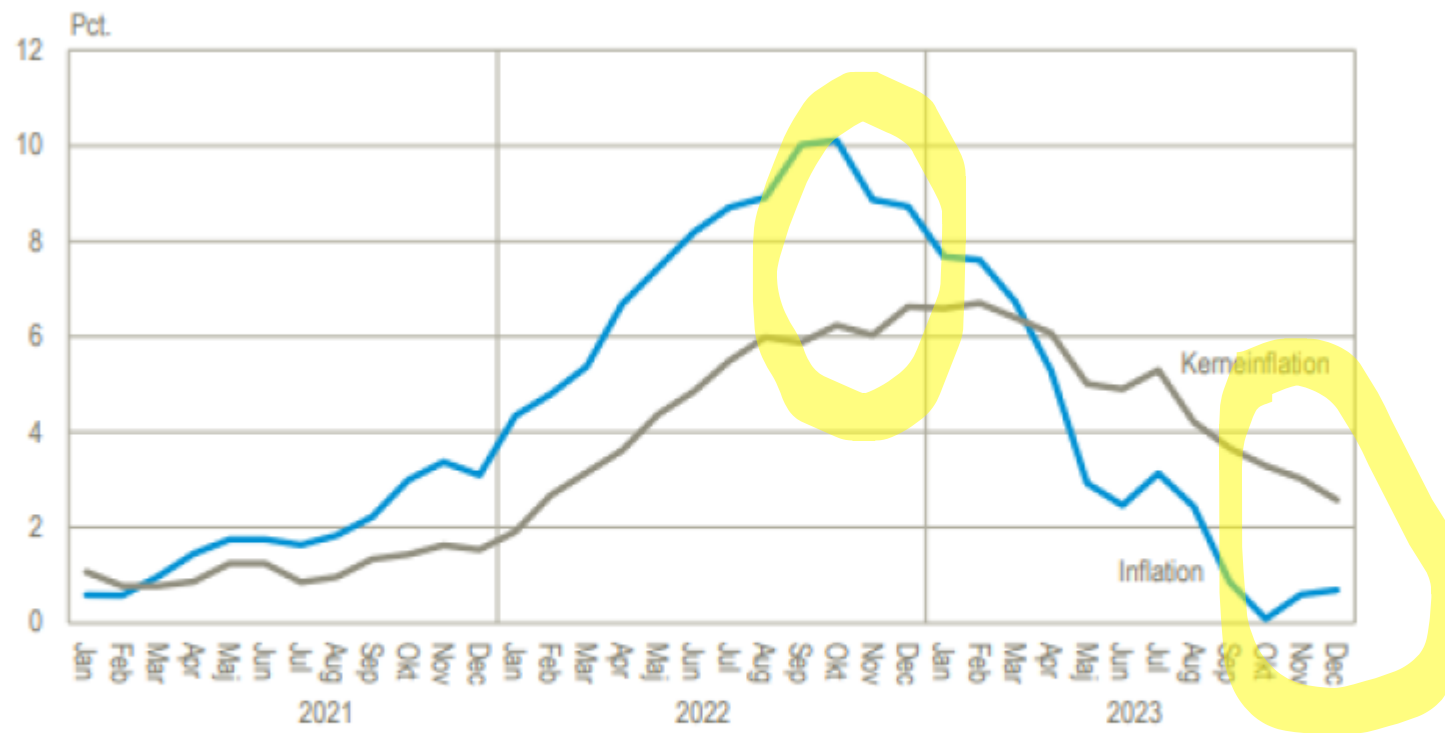
- Kommunerne vil overholde deres serviceramme for 2023.
- Mange (de fleste?) kommuner har et pænt **mindreforbrug** i forhold til Korr. Budget2023
- Regionerne vil også overholde servicerammen – trods forventet merforbrug!
- **2023-inflationen** kan nu opgøres til 3,3 procent. "Det frigør et råderum i kommunerne på 600-700 millioner kroner."

MED:

- 1. Har vi drøftet konsekvenser ved **både** mer- og mindre-forbrug i 2023?*
- 2. Har vi overblik over overførsler, og eventuelle beslutninger om anvendelsen?*

Inflation (og "kerneinflation") 2021-2023

Inflationen steg i 2. halvår 2022, men er faldet gennem HELE 2023. **Noget** af efterslæbet er derfor indhentet.

Kilde: Danmarks Statistik

Tungen lige i munden – hvad taler vi om?

- **”Positivt resultat”** = Driftsresultat i balancen. Det er altid positivt (eller er den helt gal)
- **”Forbedret resultat”** = udviklingen år for år. Det har betydning for likviditet.
- **”Samlede resultat er forbedret”** = Balancen mellem samlede indtægter og samlede udgifter. Fx fordi indtægter er steget eller anlæg er udskudt?
- **”Mindreforbrug”** = Driftsudgifterne er lavere end Budget2023 eller Korr. Budget2023?
- **”Positiv overførsel”** = Mindreforbrug er genbevilget til området i 2024?
- **”Reserven er anvendt” eller ”reserven er lagt i kassen”** = Hvordan indgår bufferpuljen i regnskabet?

Nogle eksempler - *FIND DIT EGET OG FÅ EN FORKLARING!*

- **Guldborgsund:** Driftsoverskud i forhold til korr. budget 62,1 mio. Indtægter er steget med 82,2 mio.
- **Lolland:** Øgede indtægter på 54 mio. kr. og et mindreforbrug på serviceudgifter på 20,5 mio. kr.
- **Næstved:** 66,7 mio. I driftsoverskud på fagområder. "resultatet er skævt fordelt". Der er samtidig et overskud på "virksomheder" på +53 mio. (??)
- **Vordingborg:** Driftsresultat: +212,8 mio. Det er 65,7 mio. bedre end budget2023.
- **Faxe:** 40,9 mio. driftsoverskud/mindreforbrug.

PAUSE

Vi starter igen kl. 9.53

4. Budgetopfølgning 2024 – helt overordnet

- 82 kommuner har en gevinst på 6,7 mia. kr. ved selvbudgettering i 2024. MEN: "Nulsumsspil" frem til 2027!
- 8 kommuner hæver skatten – udover puljen – i alt 785 mio. kr. (Skattesanktioner spiser "håndsrækningen" i Finansloven op!)
- Dertil kommer effekten af ændret grundskyld og tilhørende udligning.
- Hvad med udgiftssiden og **spareforslagene i budget2024?**

Ældre @ Sagen

Varslede besparelser i
den kommunale
ældrepleje for 2024

MED:

- 1. Er tab eller gevinster indregnet?*
- 2. Udmøntning af spareforslag til drøftelse?*

MED samarbejdet

Spareforslag - opfølgning?

Sidste år har hjemmeplejen og hverdagsrehabiliteringen - som det hedder i Viborg Kommune - brugt 13,9 millioner kroner på budgetposten for vikarer. Året inden var det tal 19,3 millioner kroner....et fald på knap 28 procent.

En relativt simpel løsning

...

I stedet for at tilkalde vikarer fra vikarbureauer, er vi begyndt at samarbejde endnu mere internt på tværs af distrikterne, og hjælpe med at dække ind for hinanden”

En anden del af forklaringen handler om, at hjemmeplejen i høj grad bruger skærmopkald til borgerne til mindre opgaver..

Men håndsækningen distrikterne imellem er den helt store årsag til fremgangen.

Flere eksempler på **central** budgetopfølgning

”I den politiske proces om råderumsbesparelser blev det aftalt, at der skulle undersøges yderligere muligheder for udvalgte råderumsforslag”

”Trykprøvningen udviser driftsmæssige udfordringer med et estimeret bevillingsbehov på i alt 53,168 mio.kr... **opfølgning på de bevillingsmæssige behov ved budgetopfølgningen pr. 31. marts.**”

RÅDERUMSKATALOG

VORDINGBORG KOMMUNE

NOVEMBER 2023

MEDsamar

**UDMØNTNING AF
BUDGETAFTALE
2024 - 2027**

Budgetopfølgning lokalt – et enkelt eksempel

Budgetopfølgning pr. NN	Er finansiering af ekstraudgifter (ledelse) ved omorganisering på plads?		
	Forbrug 5/12	Forventet forbrug 5/12	Forbrugsprocent
Skoledelen			
Løn	14.074.522	14.884.455	94,56%
Løn til PLC, vejleder m.m.		625.000	0,00%
Forventet salg af pladser udenbys	-4.168.791-	4.061.081	102,65%
Rådighedsbudget	262.339	189.750	138,26%
Ledelse (Herunder også ledelse til S-SFO)	2.302.180	952.010	241,82%
6 x 20.2 ledere på skolerne	1.552.176	1.787.500	86,84%
Administration (Herunder også administration til S-SFO)	56.538	416.667	13,57%
Vikarer	243.907	592.428	41,17%
Uddannelse	7.840	144.149	5,44%
Buffer til elev til og afgang		625.000	0,00%
Hjælpemidler og hygiejneprodukter		125.000	0,00%
Budget for skoledelen	14.330.711	16.280.877	88,02%

Gode spørgsmål til afvigelser

- Hvad er årsagen til, at der er en afvigelse?
- Vil afvigelsen fortsætte?
- Hvad giver afvigelsen af risici / muligheder?
- **Vil du tilpasse budgettet?**

5. Årets udfordring – tema for budget2025?

En bæredygtig velfærd?

DEBAT

Jo, Danmark har råd til både forsvar og velfærd

Planerne om flere penge til Forsvaret har ført til en velkendt automatreaktion fra politisk side: nedskæringer. På trods af at overskuddet på de offentlige finanser igen-igen overgik ministeriernes forventninger.

Wammen: Vi skal have ærlig samtale om, at der er sprækker i fundamentet for velfærden. Hvis vi ikke i fællesskab får truffet beslutninger, der kan sikre vores velfærdssamfund i de kommende år, så hænger enderne ikke sammen,"

- “Det nye B-hold bliver middelklassen, som vil lægge privatbetalt velfærd oveni den skrabe-de offentlige model.”

Per Nikolaj Bukh, Professor i økonomistyring, AAU

KL: Social, social og social...

43 ud af 47 borgmestre skriver til NB-Økonomi, at det specialiserede socialområde er ét af de tre vigtigste områder i de kommende økonomiforhandlinger for budgetåret 2025. Dernæst kommer klima og anlæg.

Men hvad snakkede de ellers om?

AI giver
kommunerne
et ekstra gear

Mette Kaagaard, adm. direktør
for Microsoft Danmark & Island

Kommunal-
økonomisk Forum
11.-12. januar 2024

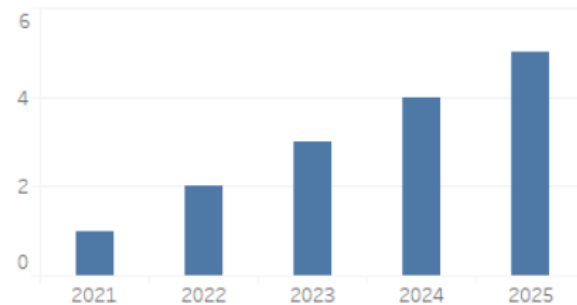
(Gribskov) arbejdskraftudfordringen og de økonomiske perspektiver for 2030 for kommunerne har en karakter, der gør det nødvendigt at drøfte langsigtede og bæredygtige tiltag som kræver mere radikale ændringer i måden at drive kommune på.....

Regionerne snakker om....

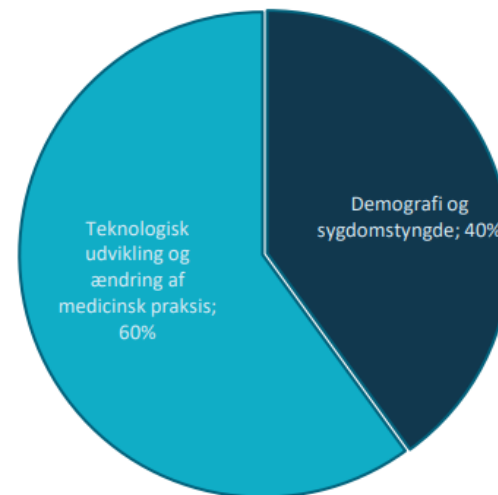
- Er opbakningen til velfærdsstaten under pres? Er der penge i råderummet?
- Det danske sundhedsvæsen er (stadig) billigt og effektivt internationalt set.
- **Sundhedsstrukturkommissionen** - med regionerne i centrum.
- Medicinforbruget – og denne gang slankemedicinen.
- Hvorfor er der så stor forskel i økonomistyringen? Hvorfor går det galt?
- De konkrete ”tilpasninger” – særligt i Midt og Nord.
- Administrative besparelser – ikke bare administration?
- Prioritering og værdi for patienten?

OG: Fortsat stigende udgifter til demografi, medicin og teknologi (alle regioner)

Vækst i demografisk træk i regionerne som følge af den demografiske udvikling i forhold til i 2020 (milliarder kroner)

Kilde: Finansministeriet

- Demografien øger sundhedsudgifter med ca. 1 mia. kr. pr. år
- Der er regnet med sund aldring

- Sundhedsudgifter stiger som følge af stigende udgifter til medicin og ny teknologi
- Danske regioner siger 1 mia. kr.

= 2 mia.
kr

Kommunerne snakker om....

- Opfølgningen på **Tranæs-udvalget om det specialiserede socialområde**,
- **Ældreformen** – nu kommer den (nok)!
- Kampen mod **bureaukratiet** – fx på **skoler og jobcentre**
- Stram økonomiaftale for 2025 - måske kun til det demografiske træk?
- Er opbakningen til velfærdsstaten under pres? ("Baumol")
- **De konkrete veje til et råderum:**
 - AI er for alvor kommet på dagsordenen – også i kerneopgaverne?
 - Velfærdsteknologi og egen mestring? Barrierer og muligheder?
 - Frisættelse og økonomistyring – kan godt gå hånd i hånd!
 - Offentlig indkøb og effektivisering af indkøbsprocessen – stadig stort potentiale!
- Og selvfølgelig **rekrutteringsdagsordenen**: Hvordan får vi fat i "**generation Z**" og "**generation Jensen**"? Hvem vælger først? Udenlandsk arbejdskraft?

Førstehjælp ved nedskæringer og opbremsninger

- 1. Trin – ulykke på vej:** Vi skal undgå nedskæringer i hjemmeplejen – igen, igen.
(Realistisk budget? Hænger opgaver og ressourcer sammen?)
- 2. trin – stop ulykken:** Nedskæringer i hjemmeplejen sker ved naturlig afgang og gradvis. Serviceniveau følger med ned.
- 3. trin – livreddende førstehjælp:** Kommunen skal bruge hele servicerammen, genåbne budgettet og dækker underskud.
- 4. trin – forebyg ulykken (løsning):** Intern vikardækning for at undgå reduktioner på den almindelige drift.

Hvad kan vi gøre?

”Foreslår i stedet tre nye spilleregler med fokus på trivsel, kvalitet og investeringer / finde det reelle potentiale.”

ALLERØD | NYHED

Parti vil have opgør: Slut med at spare småpenge på forældrejulegaver og mooncars

Det er både opslidende og ressourcekrævende at finde små-effektiviseringer.

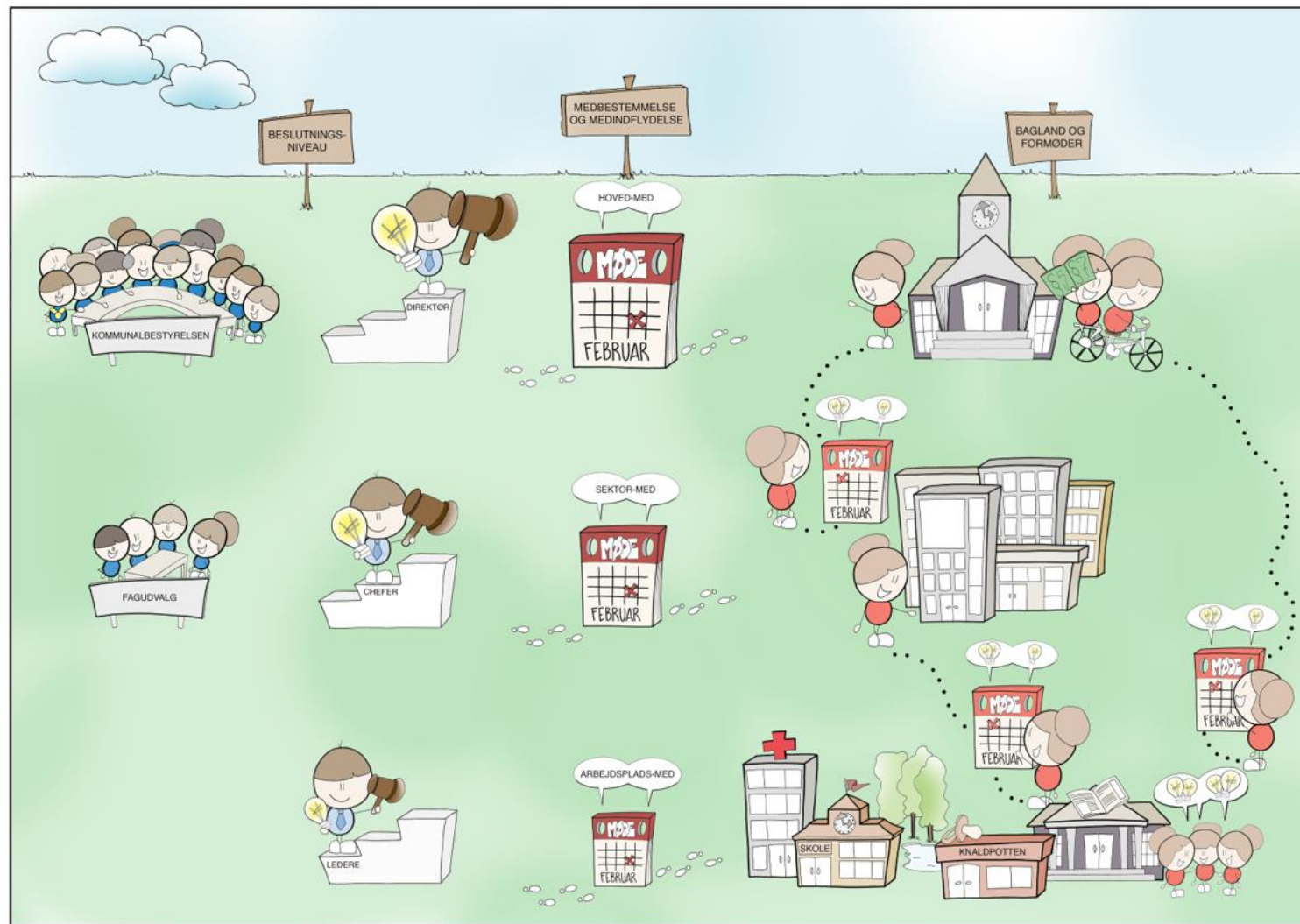
Økonomi i henhold til Styrelsesloven:

- Altid kun ledelsens ansvar ud fra den delegerede budgetkompetence.
- Kommunaldirektør altid øverste administrative økonomi ansvarlig for alle økonomiske dispositioner
- Økonomiudvalg og kommunalbestyrelse er bevillingsbeslutningstagerne

MED-systemet – og dit bagland

”De sværeste økonomiforhandlinger...”

Det vedtagne ændringsforslag fra KL's bestyrelse:

”Velfærdssamfundet står ved en skillevej. Kommunerne er udfordret på økonomien.

...KL vil fastholde og forstærke det politiske pres på regeringen op til og under økonomiforhandlingerne, så en eventuel økonomiaftale kommer til at sikre økonomiske rammer og muligheder til at udvikle den kommunale velfærd.

Udgiftspreset er markant på det specialiserede socialområde, og samtidig er der et behov for i kommunerne at prioritere fx ældreområdet, folkeskolen, sundhedsområdet, klimasikring, kollektiv trafik, mv.

...”

Medlemsforslaget fra Bornholm til KL-delegeretmøde:

“...som minimum at sikre kommunerne en økonomi, der tager højde for det demografiske træk, således at den kommunale velfærd fremover kan fastholdes og udvikles.

I lighed hermed bør en økonomiaftale også tage højde for de øgede udgifter indenfor det specialiserede socialområde. ...

Endelig bør en økonomiaftale for 2025 også gøre det muligt for kommunerne at gennemføre de nødvendige investeringer i klimatilpasning, naturbeskyttelse og den grønne omstilling.

Tager en økonomiaftale ikke højde for ovenstående i væsentligt omfang, bør KL's bestyrelse afvise at indgå en aftale.”

Spørgsmål til demografi-regulering (1)

- Hvilke delområder skal være omfattet af demografimodellen? Vil kommunen for eksempel demografiregulere plejeboligområdet, evt. med en særskilt model?
- Hvilke udgiftstyper skal være omfattet af demografimodellen? For eksempel både variable og (evt. trinvis) faste udgifter?
- Skal demografimodellen korrigerer for "sund aldring" og hvordan? Er det relevant at overveje at ændre den måde, modellen evt. allerede korrigerer for sund aldring på?
- Skal demografimodellen korrigerer for andre faktorer, fx ændringer i ældrebefolkningens socioøkonomiske baggrund? Hvordan skal der korrigeres?

Aldersintervaller og datagrundlag

Aldersintervaller i demografimodellerne

- 63 % af svarkommunerne har aldersgrupper under 65 år med i demografimodellen, mens 37 % alene har aldersgrupper over 65 år med.
- 9 % af kommunerne behandler de 65+-årige som én samlet gruppe. De øvrige svarkommuner aldersopdeler modelberegningerne for borgere over 65 år og tager på den måde højde for, at borgere i forskellige aldre typisk har forskellige behov.
- Halvdelen af demografimodellerne har aldersintervaller, som er bredere end 5 år, og halvdelen anvender 5-årsintervaller. Få kommuner bruger aldersintervaller smallere end 5 år.

Datagrundlag, der indgår i modelberegningerne

- Det er oftest aktuelle tal, dvs. budget-, regnskabs- eller aktivitetstal fra årene 2018, 2019 og 2020, der danner grundlag for beregningerne i demografimodellen for 2020.
- Flertallet af kommunerne, 81 %, anvender aktivitetstal for et eller flere år i deres demografimodel, mens 51 % bruger regnskabstal, og 55 % bruger budgettal.

Spørgsmål til demografiregulering (2)

- Er demografimodellen bygget op om enhedsbeløb, dækningsgrad, plejetyngde – eller eventuelt flere af disse grundelementer?
- Hvordan er enhedsbeløb, dækningsgrad og/eller plejetyngde i demografimodellen fremkommet? Er grundelementerne fastlåste over en årrække, eller justeres de løbende?
- Hvilke aldersgrupper indgår der i demografimodellen? Skal den inkludere alle aldersgrupper eller alene aldersgrupper fx over 65 år – eller over 70 år?
- Hvilke og hvor brede aldersintervaller bruges i modelberegningerne? Er det hensigtsmæssigt med smallere eller bredere intervaller for nogle aldersgrupper?
- Hvilket datagrundlag bygger demografimodellen på? Anvender I budgettal, regnskabstal, aktivitetstal eller en kombination? Hvor opdaterede er tallene?

Spørgsmål til demografiregulering (3)

- Hvor stor en del udgør demografireguleringen af det samlede ældrebudget? Er det efter jeres mening det rigtige niveau?
- Hvordan præsenteres demografimodellens beregnede økonomiske konsekvenser for politikerne? Er de lagt ind i det teknisk-administrative budgetoplæg, bliver de fremlagt som en synlig blok til politisk behandling eller en kombination af de to? Skulle man gøre det anderledes?
- Forholder politikerne sig i passende omfang til demografireguleringen? Hvornår i budget-processen tager de stilling til demografiregulering – fx ved forårsseminar eller i efterårets budgetforhandlinger?
- Hvordan udmøntes demografimidlerne efter vedtagelsen af budgettet, dvs. hvordan træffer man beslutning om anvendelse af de mer- eller mindreudgifter, der følger af demografi-reguleringen? Er det fx automatiseret i modellens beregninger, eller skal det godkendes politisk?

Spørgsmål til demografiregulering (4)

- Hvor ofte er der behov for et egentligt serviceeftersyn af kommunens demografimodel? Skal der fx laves serviceeftersyn med et fast interval eller efter en konkret vurdering?
- Hvem godkender en evt. revideret demografimodel efter et serviceeftersyn? Sker revideringen rent administrativt, eller skal den reviderede model godkendes politisk? Er den nuværende proces hensigtsmæssig?
- Hvilke overvejelser er det væsentligt at have i forbindelse med serviceeftersyn af demografimodellen på ældreområdet? For eksempel overvejelser om ændringer i:
 - modellens grundlæggende opbygning
 - hvilke delområder og udgiftstyper der er omfattet af modellen
 - hvilke aldersgrupper og -intervaller der skal indgå i modellen
 - konkrete beregningsmetoder for fx enhedsbeløb
 - hvordan modellen korrigerer for effekten af fx sund aldring eller socioøkonomiske forhold.